

INDONESIENS VÄNNER

SIS

Svensk-Indonesiska Sällskapet

Box 19048

104 32 Stockholm

E-mail: Styrelsen@svensk-
indonesiska.se

<http://www.users.wineasy.se/sis>

Utgivare

Svensk-Indonesiska Sällskapet

Redaktör

Annette Jansson

Nimrodsgatan 3A

115 42 Stockholm

08 664 76 48

fax 08 664 76 48

Ordförande

Elisabeth Stenqvist

08-813411

el.stenqvist@telia.co

Medlemsärenden

Widiyanto Wibisono

Medarbetare i detta nummer

Daniel Lindberg

Gerard Samson

Martin Gest

Elisabeth Stenqvist

Staffan Guttman

Grafisk form och layout
Peter Gest

Tryck

Ekonomi Print

momsbefriad

3 Ledare

4 Komodoövaraner i Eskilstuna

6 Notiser

7 Rosendals trädgård

8 Animism del 2

10 Asienfestival 1999

12 Mat

13 Porträttet

Kära SIS-are !

Efter en lång härlig sommar väntar en lång kanske inte lika så härlig vinter. Men jag hoppas att Sahabat skall komma till glädje med sina intressanta artiklar, goda recept och roliga tillbakablickar på det som varit. Jag har fått två friska fläktar till medarbetare, med hopp om att Sahabat blir än mer läsvärt. Daniel Lindberg och Katarina Fabiansson, som även sitter i styrelsen, står nu vid min sida. Dock efterfrågar jag Er kära medlemmar om att skicka in material, det behövs alltid artiklar och jag är säker på att vi alla har något att berätta. Då vi idag genom media får en ensidig bild av Indonesien vore det desto roligare att i vår lilla tidskrift kunde komma med en jämvikt. Ett land som vi alla har i våra hjärtan med varma minnen och kära vänner. Jag önskar Er en skön höst och väl bemött på SIS:s evenemang, Pasar Malam hägrar i slutet av oktober !

Redaktör Annette Jansson

Animism

Den magiska världsåskådningen

Det är kanske inte lätt för en västerlänning att förstå den animistiska världs bilden. Man betraktar den för det mesta som vidskepelse eller avgudadyrkan. Det beror på att animisten lever i en helt annan föreställningsvärld, som behärskas av ett komplicerat, hierarkiskt system av gudar, (natur)andar, förfäders andar och andar från levande och döda människor. Att hantera alla dessa krafter innebär en tillvaro underkastad ett invecklat regelsystem av ceremonier och ritualer (offer, magi, trans m. m.), som kan förefalla oss främmande. Men de som vågar fördjupa sig i den animistiska tankevärlden kommer att upptäcka en fascinerande, universell världs bild.

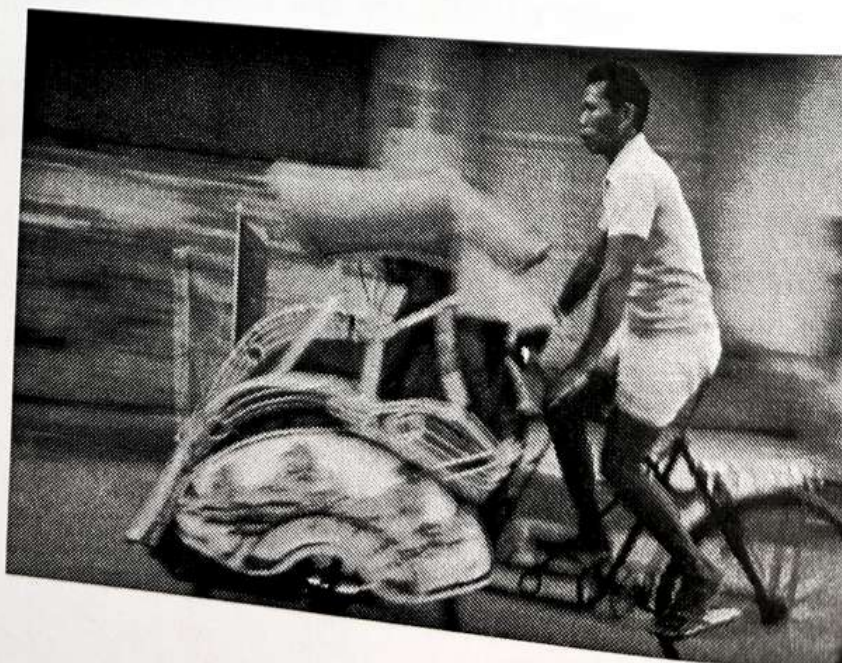
Animism är ingen "tro" i betydelsen "religion" och det förekommer ingen missions- verksamhet. Det finns ingen bibel, koran eller andra heliga skrifter. Inte heller någon Jesus, Buddha, Muhammed eller andra ledargestalter. Animisterna utgår från de för dem befintliga krafterna i världsalltet och försöker manipulera dem till sin fördel. En animist är övertygad om att *alla levnadsformer har en kraft, som också kan beskrivas som "själ", "psyke", "ande" eller "livs- ande"*. Det är relationen till de osynliga, till synes magiska, mystiska (natur)krafterna som placerar och vägleder en människa i världsalltets mysterium där hon själv är en integrerad del.

Animism är föreställningen om att *allt* i naturen har en *själ* i likhet med människans. Enligt detta sätt att se, är själen en förutsättning för allt organiskt liv och alla natur -företeelser yttringar av själslig verksamhet. Det är en *naturupplevelse*, där människan anser sig ha en ständig levande gemenskap med allt som omger henne. Det var den brittiska antropologen Sir Edward

Burnett Tylor (1832-1917), som myntade begreppet första gången 1867. Ordet kommer från det latinska animus som betyder *själ* eller (*livs*)*ande*. Animism förekommer praktiskt taget i alla kulturer på jorden. På Java förekommer två strängt animistiska enklaver, Baduy-folket (ca 3000) på Västjava och Tengereserna (ca 40 000) på Östjava högt upp i bergs- landskapet runt vulkanen Bromo.

Vad är kraft?

Sedan årtusenden tillbaka, då människan blev medveten om världsalltets utsträckning, var det inte varit bara med beundran utan även rädsla hon betraktat stjärnorna och planeterna på himlavalvet. Vad är det som gör att månen kretsar kring jorden, att solen lyser och att allt förefaller hållas ihop i harmoni? Vad är det för en mystisk kraft? Vi kan egentligen inte "se" kraften, det vi ser är dess verkan. Om vinden blåser genom skogen, så ser vi träden röra sig men vi ser inte *vad* det är som vidrör träden. Att månen kretsar runt jorden vet och ser vi och kallar det jordens "dragningskraft", men i tomrummet mellan jorden och månen finns inga synliga "kablar" som håller kvar månen i jordens närhet. Det vi kallar kraft är en mystisk närvaro av något som inte syns men tydligt finns, känns

och framförallt fascinerar. Kraftens mystiska befintlighet betecknas även som *dynamism*. (från grekiskan: dynamis, kraft).

Under århundraden har människan gett namn till de osynliga krafterna t.ex. *Gud, Allah, Skaparen, Förintaren*, eller *ande, spöke, demon, ond* goda makter o.s.v. Med andra ord, man har utvecklat olika system som försöker fånga in det osynliga och mystiska, i det som vi idag kallar "religion". Systemen vägleds av en präst, påve, munk eller annan förkunnare, mellanhänder som försöker göra det osynliga mera begripligt. I vissa kulturer talar man om andebesvärjare som *medicinman, shamaner, houngan* (voodoopräster), *magier, exorcister* eller t.o.m. *trollkarlar*. I alla dessa system försöker man hjälpa människorna att finna svar på vad det är för, i många fall för dem ångestframkallande, gåtfulla krafter som omger henne.

I det västerländska tänkandet betraktar man naturen som ett fenomen som omger oss och ska undersökas, avmytologiseras och underkastas rationell analys. Människan verkar inte ha del i de processer som försiggår i naturen. Den magiskt-animistiskt tänkande människan däremot, är medveten om att hon lever i symbios med världsalltets krafter vilka manifesterar sig tydligt i allt levande i naturen och överallt omkring henne. Detta innebär ett ömsesidigt beroende mellan henne och naturen, mellan människan och ickemänniskan. Om hon nu ser till att balansen i de här förhållandena inte förstörs kommer det att gå väl för henne i livet på jorden. När människan, omedvetet eller framförallt med ont uppsåt rubbar den naturliga jämvikten, utvecklas krafter i naturen som gör att livslusten försvagas och till slut rinner ur henne helt och allt annat levande i hennes omgivning. Hur ska man veta vilken livsstil man behöver ha för att dra nytta av universums krafter? Eller

med andra ord: vilken världsbild har, eller vilka är krafterna (eller andarna) som vägleder en person som kallar sig animist? Som redan har framgått ovan är *kraft, psyke* och *ande* likvärdiga begrepp. Här används benämningen *ande*. Det finns *fyra kännetecken* som karakteriserar begreppet *ande*:

- a. Den mänskliga anden.
- b. *Naturandarna*.
- c. *De rastlösa andarna*.
- d. *De rofyllda, förfädernas andar*.

Den mänskliga anden.

De övernaturliga krafterna i världsalltet anses koncentrera sig till allt levande i naturen som flora och fauna men även berg, hav, floder, vulkaner m. m. och inte minst i *människan*. I och med detta har alla människor fått en medfödd, starkare eller svagare inre kraft, psyke eller själ. Vi talar om någon som en *stark personlighet*, hon kan ha en kraftfull vilja, en stark utstrålning (t.ex. en ledande politiker) o.s.v.

Enligt modern psykologi kan man med olika metoder utveckla sin personlighet, egenart eller annat som kan öka självsäkerheten. Allt detta för att t.ex. skapa bättre förutsättningar för framgång i karriären. Det man gör är egentligen ett försök att stärka sin egen, befintliga inre kraft eller ande. Inom animismen vänder man sig till naturen och meditation, asketism (renlevnad) eller andra, kanske mer spirituella tillvägagångssätt för att dra till sig världsalltets krafter. *Den mänskliga anden* i den animistiska världsbilden vill visa hur den animistiska människan kan använda sig av, förstärka och utveckla de universums krafter hon har fått inom sig på ett sätt som gynnar henne själv och hennes omgivning.

Forsättning följer i nästa nummer

Gerard Samson

Asienfestival 1999

Den 11-13 juni förvandlades Norra Latins skolgård till en asiatisk marknadsplats med mat, prylar och underhållning från den syd-öst-asiatiska delen av världen.

Dansuppvisningar, kampsport och sång framfördes på scenen.

På matfronten var det sig likt, inga nyheter direkt och pannkaksmannen var på plats. Siagians Lilla Matbutik hade flyttat ut från "Nätet" och man kunde passa på att shoppa lite "direkt över disk".

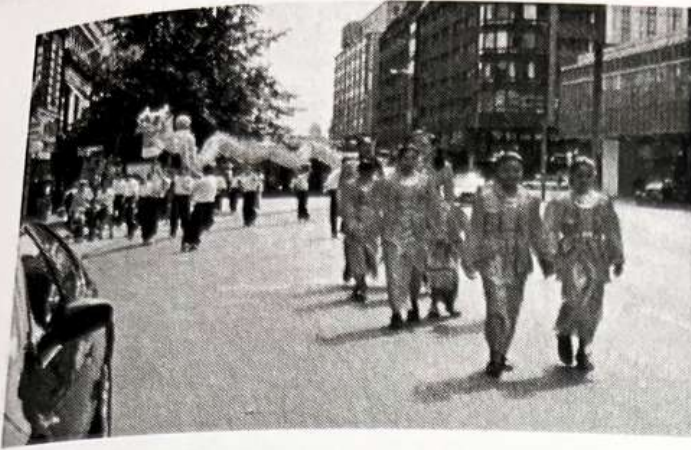
SIS hade en liten miniutställning med batik-verktyg och bilder från en batikverkstad i Yogyakarta. Philip kom med sin som vanligt

proppfulla ryggsäck, ur vilken han plockade upp allt möjligt gott. Dharma Wanita sålde kakor och snacks. Det var meningen att det skulle gå ett paradtåg med alla deltagare i festivalen från Sergels Torg till Norra Latin. Nu blev det inte riktigt den uppslutningen som arrangören hade tänkt sig, de enda deltagarna som mötte upp på Sergels Torg var en kampsportsgrupp med en lång drake och de indonesiska dansöerna.

Jag tycker att det var tufft av tjejerna att traska på utmed stadens gator en tidig söndagsförmiddag iförda indonesiska danskläder som om det vore det mest naturliga i världen!

danstrupp

parad

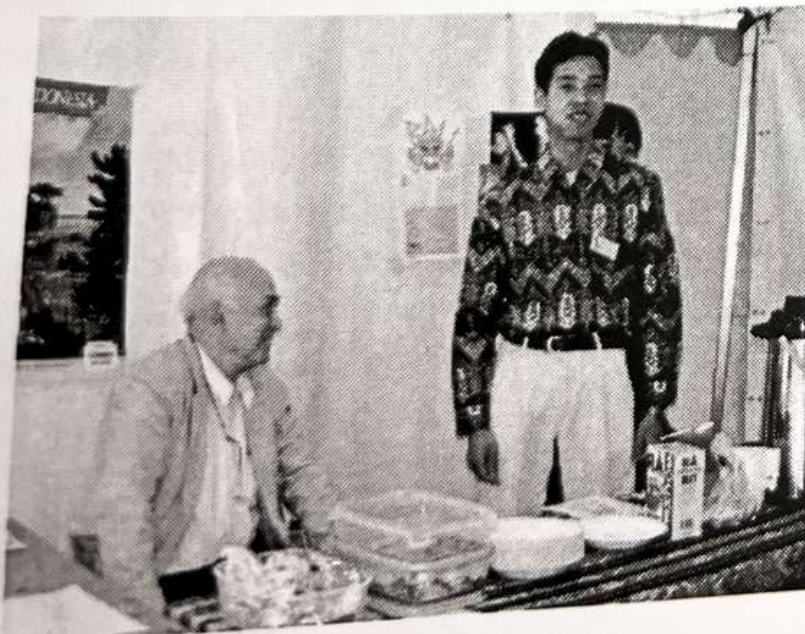
Rita och Daniel

Yanto och Catharina

Dharma Wanita

Philip och Basuki

leva viktigare än tillgången på pengar. Under det att sången ekade bort kom ur dimmorna åtta vitt lysande gäss lugnt simmande i rad och passerade under bron och försvann med tidvattnet.

Indonesiens huvudstad Jakarta var både fascinerande och skrämmande. Året var 1985. En oändlig yta av lägre hus med tegeltak sträckte sig över ett lågland där moskeer kallade till bön fem gånger om dagen. Överallt olika warung. Jag åt mig genom staden. Så fanns också slummen på gatorna. Kartonghusen på de öppna platserna. I trafikkaosets brunsvarta avgaser satt folk och tiggde vid 16-filiga genomfartsleder. Därtill erfor jag en känsla av farlighet bakom leendena i de trånga gränderna. Barnen omringade mig vart jag gick, skrattande, skrikande "hello mister" Men staden hade en fängslande själ. Det hade delvis med det gamla att göra. Staden som symbol för ett storslaget förflutet. Jag tyckte att vad som helst kunde hända, oavsett tid och rum. Fångad av historiens vingslag läste jag om den gamla hamnen med alla bugis, träskeppen som genom tiderna seglats av bugineser från Sulawesi kustlandskap. Indonesien har kanske världens största flotta av segelförande fraktfartyg. Det var i Jakartas hamn det holländska imperiet hade en av de största baserna för handel och sjöfart. Men från mitten av 1700-talet försvagades Holland och inflation uppstod. Enligt dokument från slutet av seklet eldades stora kvantiteter kryddor i försök

att upprätthålla prisnivån. Prominenta personer inbjöds att festa och samtidigt se hur oskattbara värden gick upp i rök. Man kan verkligen spekulera i vad det har betytt för uppkomsten av kretekciigaretterna.

En av de första erfarenheterna i Jakarta gjorde jag vid ett warung nära Monas, nationalmonumentet mitt i staden. Jag beställde Nasi Goreng till lunch. Vid betalningen hade jag en alltför stor sedel, beklagligt eftersom jag nu rest en del i landet och borde sett till att ha växel. Servitören kunde inte ge tillbaka. Bredvid satt en man som av allt att döma var ute efter egna fördelar på någons bekostnad. Han menade att jag gärna kunde lämna min väska där medan jag gick och växlade pengar. I stället föreslog jag honom följa mig eftersom det ju var han som visste var det kunde göras. Jag tog risken att lämna väskan hos servitören som såg vänlig ut. Under växlingen smet han ändå iväg. Jag kom tillbaka just då han var i begrepp att öppna väskan. Mycket leende tog jag den, betalade maten och lämnade platsen. Visserligen med mannen i hälarna en stund. Men jag log ihärdigt, stolt över att ha hedern och mina ägodelar i behåll.

Jag såg Javas bördiga landskap från skramlande tåg. De många risfälten, odlingarna med oljepalmer. Fruktpantagerna. Java är landets centrala och mest befolkade ö. Dess förflutna med mäktiga kungadömen, inhemska strider, kolonialism samt den bördiga jordmånen har attraherat välstånd. Men även fattigdom. En ström av tiggande människor med olika handikapp drog genom tågvagarna. Någon hävde sig framåt utan ben, andra var synskadade med ledsagare, leprasjuka, utvecklingsstörda. Även försäljare av mat. På stationerna ökade intensiteten av trugandet. Om natten dämpades ljuset, men strömmen av tiggare och Matförsäljare fanns kvar. "Nasi, nasi, nasi" (ris, ris, ris) vädjades det lågmält. Ett hasande hördes på golvet mellan syllarnas

SWAVINGS - MASSAGE

I samarbete med läkare masserar vi cirkulationsrubbningar (domningar i armar, ben och trötthet), reumatism, migrän, ischias, ryggvärk, axel/nack/sömnbesvär, fetma, muskel-avslappning lymfdränering etc

VI UTBILDAR NYA MASSÖRER

Videofilm för egen inläring ~~1.000:-~~

Nu 525:-

**Folkpensionärer, studenter, vård-
och landstingsanställda, artister,
dansare, lärare, arbetslösa och**

SIS medlemmar

endast 1x 300:-

10 x 2.500:-

VALHALLAVÄGEN 147 n.b. Stockholm

Tel 08-664 54 15, (08-767 86 14)

Täby, Brinkvägen 16, 08-768 82 33

öppet även lördag o söndag

B

FÖRENINGSBREVE

Elisabeth Stenqvist, Förf.
Västervägsvägen 223
122 64 ENSKEDEN

Returadress

Svensk-indonesiska sällskapet
Bok 19 048
104 32 Stockholm

dunkningar och skrällandet från skenorna. Jag slumrade i ögonblick och förflyttades till märkliga landskap. I en sådan slummer förlorade jag min gamla Certinaklocka, som varit inlindad i ett tygstycke nertryckt i högerfickan. Vad kunde jag säga! Indisk kultur påverkade tidigt den Sydostasiatiska regionen. Bali är en av få platser som behållit en hinduisk tradition. Vid entréerna till husen långa spön och konstskapelser av växtblad som markerar religions-tillhörigheten. Varje dag offras här ris och annat mataktigt till högre makter. Bali är också de undersköna templens ö. Labyrintliknande byggnadsverk och pagoder ligger invädda i tropisk växtlighet. Gamelanmusik med de karakteristiska slagverksinstrumenten hörs överallt. Atmosfären är tät av dunkla krafter närvaro. Och människors danser. Ofta gestaltar de kampen mellan gott och ont i tillvaron. Jag hyrde en motorcykel och reste över de vulkaniska bergen. Risfälten låg i terrasser på lavakullarna. I småbyarna bar rakryggade kvinnor stora bördor på sina huvuden. I ett av de stigande vägsnittet tappade fordonet fart precis vid en flock elaka apor. Jag sparkade omkring mig innan farten sakta ökade igen. Aporna verkade lite snopna när de satte sig på asfalten. Antagligen för att invänta nästa offer. På Bali träffade jag Ika, en vänlig man från Java som startat en liten restaurang. Han bodde i sitt warung med fru och barn och hade bett gud skicka någon att hjälpa till med affärerna. Så kom jag. Han

insåg snart att jag inte var den eftersökte. Inte desto mindre fanns många pratstunder vid fotogenlampan i den blå kretekkröken. Samtal om livets magi och religion. Det var hos Ika jag mötte Balis morgon. Jag mötte den under tystnad. Nudelsoppa och kopi pahit, kaffe utan socker (eg. bittert kaffe). Jag bodde i ett litet bambuhus mitt i en bananplantage i närheten. Kvällarna var så fuktiga att myggnätet glänste. Jag sov med kläderna på. Det var i den svala perioden. På Bali träffade jag också Bit igen. Han bodde vid Legian Beach nära Kuta, då ännu inte speciellt utbyggd för turism. Han hade lyckats sälja fossiler till en schweizare och blivit stadd i kassa. Vi satt på stranden och såg den blodröda solen gå ner. Ebben blänkade och liknade eld. Vi åt en förträfflig glass. Det var Bits' kväll. Han hade fått ett samtal från Tyskland och förundrades över känslor som bubblat upp. Han borde åka hem. Åtminstone hälsa på. Vi gick längs stranden västerut, passerande stolparna till utkik efter havssköldpaddor, passerande de metalliknande klippformationerna av lava i havet. Vi gick i natten medan fosforescerande plankton lyste i vågorna. Kokospalmerna vajade majestätiskt i vinden och fladdrade med sina fransade omfångsrika blad. Vi låg på rygg i den svala sanden och såg det södra korset stiga. Mitt visa var snart slut. Inom några dagar skulle jag vara på väg ut från Indonesien.

Staffan Guttman

Deadline

"deadline" för att lämna material till nästa nummer av Sahabat är Söndagen 15 November.